

Penktadienį Lietuvoje pasibaigė vieną pirmųjų 5G plėtros etapų žymintis aukcionas, kuriame mobiliojo ryšio operatoriai pasiskirstė tankiausiai apgyvendintoms vietovėms skirtą 3400-3700 MHz dažnių juostą. Nors artėjanti 5G paleidimą visoje šalies teritorijoje iki šiol gaubia nemažai mitų, „Telia“ užsakymu KOG instituto atliktas tyrimas nustatė, jog nuo 2020 m. situacija Lietuvoje pastebimai pasikeitė - gyventojai neigiamu 5G poveikiu sveikatai yra susirūpinę kur kas mažiau.

Vartotojų nuomonės tyrimu buvo siekiama įvertinti 5G ryšio technologijos žinomumo ir požiūrio į ją skirtumus 2020 ir 2022 m.

„Nuo 66 iki 56 proc. sumažėjusi 5G keliamu pavojumi sveikatai susirūpinusiųjų dalis demonstruoja, jog visuomenę vis geriau pasiekia objektyvi ir pagrįsta informacija apie penktos kartos tinklą. Tai didina žmonių atsparumą melagienoms bei padeda paneigti populiarius mitus. Deja, kai kurie jų vis dar pakankamai gajūs. Pavyzdžiui, panašiai, kaip ir 2020 m., didžioji respondentų dalis nėra tikra, ar 5G spinduliuotė nekenkia sveikatai ir bitėms“, - tyrimo rezultatus komentuoja bendrovės rinkodaros išvalgų vadovė Justina Vaikutytė-Paškauskė.

5G su COVID-19 siejamas kur kas mažiau

Pasak J. Vaikutytės-Paškauskės, iš tyrime nagrinėtų 5G mitų statistiškai ryškiausiai vartotojų nuomonė pasikeitė apie 5G ir COVID-19 ryšį. Tvirtai tikinčiųjų, jog tai yra mitas, per dvejus metus padaugėjo beveik dešimtadaliu, o abejojančiųjų sumažėjo 7 proc. Tikėtina, jog 2020 m. 5G sieti su infekcijos plitimu žmones paskatinti galėjo baimė ir nežinomybė dėl neseniai prasidėjusios pandemijos bei tuo pasinaudoti bandę melagienų kūrėjai.

„2020 m. pavasarį uždaroje „Facebook“ grupėse, „Instagram“, „WhatsApp“ ir „YouTube“ pradėjo plisti konspiracijos teorija apie tai, kad 5G bangos skatina viruso plitimą, į kurios pinkles papuolė net ir kai kurios garsenybės. Jungtinėje Karalystėje panika peraugo ir į destruktivius veiksmus - per trumpą laiką šalyje buvo užfiksuota beveik 80 nusikaltimų, įskaitant 5G bazinių stočių deginimus ir išpuolius prieš juos įrenginėjančius technikus. Nenuostabu, jog šios melagienos atgarsiai buvo stebimi ir Lietuvoje“, - prisimena pašnekovė.

Jai antrina psichologė Ugnė Juodytė, pastebinti, kad mitai yra linkę plisti ypač sparčiai, o tikėjimą jais gali lemti net asmeninės žmogaus savybės.

„Tokios savybės kaip įtarumas, nepasitikėjimas, atvirumo patirčiai stoka ar narcisizmas gali lemti tai, kad žmogus mitais ar sąmokslų teorijomis tikės labiau nei aplinkiniai. Į tam tikrą

„tiesą“ įtikėję žmonės tai daro labai energingai, o poveikumą kitiems dar labiau didinti gali turimas autoritetas, žinomumas. Jei mitas patvirtina jau anksčiau turėtus įsitikinimus, juo patikima net nekeliant klausimų arba atmetant informaciją, įrodančią, jog turima nuomonė yra neteisinga“, – sako U. Juodytė.

Vis dėlto 5G įtakos koronaviruso sklaidai teorija buvo labai greitai paneigta. Mokslininkai pabrėžia, jog virusas plinta mažais vandens lašeliais, o ne bangomis, todėl fiziškai neįmanoma, kad penktos kartos mobilusis ryšys kaip nors galėtų paveikti užsikrėtimų statistiką. Be to, dideli COVID-19 atvejų skaičiai buvo fiksuoti net ir tose šalyse, kuriose 5G dar net nepradėtas diegti, pavyzdžiui, Irane.

Abejones kelia nežinojimas

Nors 5G su koronavirusu sieja tik nedidelė dalis respondentų, abejonių dėl kitų visuomenėje vyraujančių mitų – išlieka. Pastebima, kad reikšminga dalis tyrimo dalyvių nėra tikri, ar populiarūs mitai apie penktos kartos mobilųjį ryšį yra tiesa, ar mitai. Pavyzdžiui, nepaisant geresnio visuomenės informuotumo apie 5G, per dvejus metus respondentų, kurie nėra tikri, ar 5G spinduliuotė nedaro žalos bitėms, sumažėjo tik 4 proc. ir vis dar yra daugiausia – 60 proc.

Psichologė U. Juodytė pastebi, kad galima išskirti keletą priežasčių, kodėl žmonės dažniau renkasi nepateikti konkretaus atsakymo, o viena pagrindinių – informacijos trūkumas.

„Konkrečiai atsakyti į klausimą gali ne visada būti taip paprasta, kaip atrodo. Žmogus jį turi suvokti, apgalvoti, pasirinkti poziciją. Atsakymą „nežinau“ ar „nesu tikras“ gali lemti nepakankamas turimos informacijos kiekis, nenorėjimas į ją gilintis, skirti laiko kažkurios pusės pasirinkimui ar išipareigojimui. Galbūt klausimą žmogus jau yra aptaręs artimoje aplinkoje ir joje virė nepatogios diskusijos, tad gali būti tiesiog vengiama galvoti šia tema“, – teigia U. Juodytė.

Ji taip pat pastebi, kad neutralų atsakymą gali nulemti situacija, kai atsakymo pasirinkimas „kainuoja“ daugiau pastangų ir laiko nei žmogus tikėjosi, tad tokiu būdu siekiama išvengti užduoties.

„Nors tikinčių mitais apie 5G technologiją ar nesusidariusių konkrečios nuomonės išlieka, laiko perspektyvoje matome, kad lengvai prieinama ir aiški informacija, atviros diskusijos, edukacija gali padėti laužyti mitus apie 5G ir įgalinti visuomenę naudotis šios technologijos suteikiamais privalumais“, – reziumuoja „Telio“ rinkodaros įžvalgų vadovė J. Vaikutytė-Paškauskė.

Lietuvoje keičiasi 5G vertinimas: mažiau bijoma dėl sveikatos, bet vis dar abejojama dėl žalos bitėms

